

CASTRO NIEUWSBRIEF

oktober 2013

Beth Haim bestaat 400 jaar

Beth Haim, oftewel Huis des Levens, is de begraafplaats van de Portugees-Israëlietische Gemeente in Ouderkerk aan de Amstel. Het eerste gemeentelid werd hier in 1614 begraven. Het is de oudste nog in functie zijnde begraafplaats op het westelijke halfrond. Er zijn nu 28.000 graven op vier hectare land. Het is uniek dat deze begraafplaats als kernfunctie binnen de Joodse infrastructuur gedurende vier eeuwen actief in gebruik is voor de begrafenis, bijbehorende religieuze handelingen en het gedenken van overledenen. Vooral de graven van een aantal vooraanstaande Portugese Joden maken de dodenakker in Ouderkerk aan de Amstel zeldzaam en internationaal beroemd. Nergens ter wereld zijn zoveel fraai beeldhouwde figuratieve voorstellingen te vinden. De begraafplaats is afgebeeld door beroemde kunstenaars als Ruysdael, Romeijn de Hooghe, Blotelingh en Picart. Beth Haim is een rijksmonument en staat op de 'Watch list' van het World Monuments Fund.

Bouw mee aan een nieuw educatief cultuurhistorisch landschapspark

Indachtig haar naam Huis des Levens wil Beth Haim een levendige rol spelen in de Nederlandse samenleving, en voor internationale bezoekers met interesse voor het Joodse leven, sterven en gedenken. Beth Haim wil het draagvlak voor de continuïteit van de Joodse gemeenschap versterken door het interesseren van kinderen, jongeren en groepen volwassenen voor de bijzondere geschiedenis, cultuur en religie van de Portugees-Joodse gemeenschap in Europa en met name in Nederland.

Deze Europees-Joodse geschiedenis en de maatschappelijke bijdrage van deze groep aan Nederland door de eeuwen heen kan zichtbaar worden gemaakt door vanuit een nieuw te maken entreepaviljoen een aantal thematische landschapsroutes over de begraafplaats te realiseren, met rustplekken voor bezinning. Op de thematische routes worden met behulp van innovatieve technologie (apps) en educatieve pakketten voor het onderwijs, cultuurhistorische en religieuze verhalen gevisualiseerd over markante personen en de tijd waarin zij leefden. Zoals de ouders van Spinoza, rabbijn Menasseh ben Israel, dr. Eliahu Montalto (lijfarts van Maria de Medici), arts en weldoener dr. Samuel Sarphati, kunstenaar Joseph Mendes da Costa, de familie van actrice Fien de la Mar, onroerendgoedmagnaat Maup Caransa en het grafveldje voor Portugees-Joodse kinderen, omgekomen in de Tweede Wereldoorlog.

Iedere route voert langs het Rodeamentoshuis, of terwijl het Huis der Ommegangen uit 1705, waar de religieuze gebruiken bij de begrafenis worden toegelicht.

Plan voor een nieuw educatief cultuurhistorisch landschapspark.

Links: Inscripties op de grafzerken van Daniel (Francisco) de (= zoon van) Dominicus Pereira de Castro (links) en zijn vrouw Sara Pereira de Castro - Marques (rechterzijde), beiden overleden in 1701.

Type grafsteen: Belgisch hardsteen

Hoe gaat het landschapspark eruit zien?

Met nadruk moet worden gesteld dat in dit plan het oorspronkelijke monumentale karakter van Beth Haim geheel in tact blijft en haar kernfunctie als begraafplaats wordt geborgd en verbeterd door het uitvoeren van een aantal restauratieve en bodemversterkende werkzaamheden. Sterker nog: het cultuurhistorisch landschapspark voegt een grote educatieve meerwaarde toe aan de samenleving. Het draagt bij aan het ontsluiten van de betekenis van de Joodse gemeenschap voor grote groepen mensen op een locatie die bij uitstek uitnodigt tot reflectie en bezinning. Het versterkt ook de identiteit van de gemeenschap door het beschouwen van haar eigen cultuurhistorische rol en kan zo aan het Joodse onderwijs een bijdrage leveren, evenals dienen als natuurlijke plek voor laagdrempelige ontmoetingen tussen generaties. Voor het vertellen van het volledige verhaal vormt Beth Haim een waardevolle toevoeging aan het Joods Historisch Museum, de Portugese Synagoge en Hollandse Schouwburg.

De ligging tussen A2 en A9 in de Amsterdamse regio, vlakbij Schiphol, zorgt voor een uitstekende bereikbaarheid, voor de nationale en internationale (Joodse) gemeenschap.

Door de verschillende bestaande (infra)structurele lagen op de begraafplaats te verbeteren wordt de fysieke wandeling kwalitatief beter en de beleving sterk vergroot.

Het besloten karakter van de begraafplaats zal op een aantal plekken nog verder worden versterkt doormiddel van groen.

Het hoofdpadensysteem van Beth Haim bestaat uit een aantal kruisende beukhagenlanen. Door nieuwe koppelingen toe te voegen wordt de ontsluiting sterk verbeterd en kan de bezoeker gemakkelijker rondlopen.

Lopend over het hoofdpadensysteem zullen op interessante plekken zichtlijnen worden gecreëerd. Dit kan op eenvoudige wijze door in de beukhagen kleine 'vensters' te knippen.

Beth Haim kent een informeel padensysteem dat ontstaat door paden in het hoogstaande gras te maaien. Daar waar nodig zal dit graspadensysteem worden uitgebreid, waardoor nog meer plekken en graven voor het publiek bereikbaar worden.

Door het ontbreken van een kaart of gids is het op dit moment voor de bezoeker niet makkelijk om een vooropgezette route uit te stippelen. Door het definiëren van de plekken die de moeite waard zijn om te bezoeken, ontstaan er als het ware wandelingen met verschillende reisdoelen. Zo kunnen er vele verschillende (thematische) wandelingen gemaakt worden. Als enige echte fysieke toevoeging aan de begraafplaats wordt gedacht aan een museaal informatiepaviljoentje aan het begin van de begraafplaats.

Verhalen

Een van de belangrijkste toevoegingen wordt het ontsluiten van de vele verhalen die aan deze begraafplaats verbonden zijn. Cultuurhistorische en religieuze verhalen van bekende en onbekende personen die hier begraven liggen. Via 'kleine' verhalen van persoonlijke levens worden ook de grote verhalen verteld. Denk aan thema's als inquisitie, verdraagzaamheid, Nederland in de Gouden Eeuw, het Joodse leven in de 19e eeuw, maar ook het Joodse leven nu, in de Tweede Wereldoorlog, en de vele rituelen rondom de thema's dood en leven. Deze bron van verhalen is schier onuitputtelijk en ongelooflijk interessant. Hiermee kunnen vele thematische wandelingen worden uitgewerkt en kan elk bezoek aan de begraafplaats weer een andere ervaring opleveren.

Beth Haim-app

Voor het ontsluiten van deze verhalen wordt een speciale app ontwikkeld die de bezoeker aan het begin van de wandeling kan downloaden op zijn mobiele telefoon. De verhalen zullen niet alleen te horen zijn maar ook door middel van vele afbeeldingen, filmpjes, geluiden en muziek worden verteld.

Al wandelend kan de bezoeker bij een groot aantal verschillende graven of plekken deze verhalen tot leven wekken. De app zal in een groot aantal verschillende talen verkrijgbaar zijn. Gekozen wordt voor gps (global positioning system) om de app per verhaal op de juiste momenten te kunnen activeren.

De mobiele telefoon met de Beth Haim-app zal gaan werken als een beeldscherm waardoor verhalen tot leven komen.

Educatieve programma's

Naast de inhoudelijke ontwikkeling van de Beth Haim-app zullen er ook speciale educatieve programma's voor het onderwijs en specifiek groepsbezoek worden ontwikkeld.

Productie, research en ontwikkeling

Voor het ontwikkelen van de vele verhalen zal een interdisciplinair team van specialisten worden gevormd, dat moet zorg dragen voor de benodigde content, historisch juiste teksten en het benodigde beeldmateriaal dat uit veel verschillende nationale archieven gehaald moet worden. Daarna zullen de verhalen op een bijzonder manier moeten worden vormgegeven, zowel in beeld als geluid.

Comité van aanbeveling

Burgemeester Mieke Blankers-Kasbergen, Ouder-Amstel
Burgemeester Eberhard van der Laan, Amsterdam
Burgemeester Jan van Zanen, Amstelveen
Ernst Hirsch Ballin
Familie Caransa
Job Cohen
Jeroen Krabbé
Neelie Kroes
Peter Sieradzki
Tom de Swaan
Ed van Thijn
Haham dr. P.B.Toledano
Max Vorst

Opdrachtgever: David Henriques de Castrofonds
Concept en ontwerp: Kossman.dejong, Jan Loerakker,
Edward van Voolen, Donkergroen
Publiciteit en fondsenwerving: Sebastiaan Rijntjes

Contact:
Postbus 160, 1190 AD Ouderkerk aan de Amstel
bethhaim@gmail.com

Bezoekadres voor rondleidingen:
Kerkstraat 10, Ouderkerk aan de Amstel

Verzakkende grafstenen

In de 19de eeuw is de begraafplaats door David Henriques de Castro, een vooraanstaand lid van de gemeente, in kaart gebracht en deels gerestaureerd. Hij haalde de verzakte grafstenen omhoog en stutte de belangrijkste en mooiste stenen met bakstenen om verder wegzakken te voorkomen. In totaal zijn door hem 6.000 grafstenen en tomben opgegraven en in kaart gebracht. De Castro heeft veertien jaar gewerkt aan de restauratie van deze grafstenen.

Vergankelijkheid

Vergankelijkheid is een belangrijk thema in de joodse religie en speelt ook letterlijk een belangrijke rol op deze begraafplaats. Doordat de grafstenen in weer en wind staan, verdwijnen langzaam alle opschriften, gebeeldhouwde ornamenten en afbeeldingen. Het vastleggen van de geschiedenissen van de belangrijkste graven wordt daarmee steeds urgenter.

**KOOP EEN STEEN EN BOUW MEE
AAN EEN BIJZONDER EDUCATIEF
CULTUURHISTORISCH LANDSCHAPSPARK**

Voor dit geweldige plan vragen wij de
gemeenschap mee te bouwen met Beth Haim

ING 69 34 112
iDeal via www.bethhaim.nl
periodieke machtiging
nalatenschap
notariële akte

Het David Henriques de Castrofonds heeft een
Culturele ANBI status
Uw gift is fiscaal aftrekbaar!

